

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

REFORMS IN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM OF UZBEKISTAN (1991–2000)

Kamoldinova Robiyaxon Mirzarobjon qizi

1st-year Student, TXT-AU-25 Group Faculty of Exact and Natural Sciences

Program: Technological Education Namangan State Pedagogical Institute

Scientific Supervisor: Rafiqova Gulnoza Valijonovna

PhD in Political Sciences

ABSTRACT

This article covers the reforms implemented in the public administration system in the first years of independence in the Republic of Uzbekistan. The formation of new state institutions, the adoption of the Constitution, the separation of branches of power, and the creation of the legal framework of the administrative system in the period 1991–2000 are analyzed. This period is considered an important stage in strengthening the public administration system and forming a national model.

Keywords: Public administration, reforms, Constitution, Oliy Majlis, Presidential institution, separation of powers, local government, independence.

O‘ZBEKISTONDA DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR (1991–2000)

Kamoldinova Robiyaxon Mirzarobjon qizi Namangan davlat pedagogika instituti
Aniq va tabiiy fanlar fakulteti Texnologik ta'lim yonalishi 1-bosqich TXT-AU-25
guruh talabasi

**Ilmiy raxbar: Rafiqova Gulnoza Valijonovna Siyosiy fanlar falsafa doktori
(PhD)**

ANNOTATSIYA

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida mustaqillikning dastlabki yillarida davlat boshqaruvi tizimida amalga oshirilgan islohotlar yoritiladi. 1991–2000 yillar oralig‘ida yangi davlat institutlarining shakllanishi, Konstitutsiyaning qabul qilinishi, hokimiyat tarmoqlarining ajratilishi hamda boshqaruv tizimining huquqiy asoslari yaratilishi tahlil qilinadi. Ushbu davr davlat boshqaruvi tizimini mustahkamlash va milliy modelni shakllantirishning muhim bosqichi sifatida baholanadi.

Kalit so‘zlar: Davlat boshqaruvi, islohotlar, Konstitutsiya, Oliy Majlis, Prezident instituti, hokimiyatlar bo‘linishi, mahalliy boshqaruv, mustaqillik.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются реформы, проведенные в системе государственного управления в первые годы независимости Республики Узбекистан. Анализируются формирование новых государственных институтов, принятие Конституции, разделение ветвей власти и создание правовой базы административной системы в период 1991–2000 годов. Этот период рассматривается как важный этап укрепления системы государственного управления и формирования национальной модели.

Ключевые слова: Государственное управление, реформы, Конституция, Олий Мажлис, президентский институт, разделение властей, местное самоуправление, независимость.

KIRISH

1991-yilda O‘zbekiston Respublikasining mustaqillikka erishishi mamlakat hayotining barcha sohalarida tub burilish yasadi. Ayniqsa, davlat boshqaruvi tizimini yangidan shakllantirish masalasi eng dolzarb vazifalardan biri sifatida kun tartibiga qo‘yildi. Chunki sobiq sovet tuzumi sharoitida amal qilgan markazlashgan boshqaruv

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

tizimi mustaqil davlat talablariga javob bermas edi. Mustaqillikning dastlabki yillarida davlat boshqaruvini demokratik tamoyillar asosida qayta tashkil etish, hokimiyat tarmoqlarini ajratish, milliy qonunchilik tizimini yaratish hamda yangi davlat institutlarini shakllantirish jarayoni boshlandi. Bu jarayon 1991–2000 yillar davomida izchil davom etib, O‘zbekistonda zamonaviy davlat boshqaruvi tizimining poydevorini yaratdi¹. Shu nuqtai nazardan, mazkur davrda amalga oshirilgan islohotlarni o‘rganish davlat boshqaruvi tizimining shakllanish bosqichlarini tushunish, uning huquqiy va tashkiliy asoslarini tahlil qilish hamda keyingi rivojlanish yo‘nalishlarini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

MUSTAQILLIK VA HUQUQIY ASOSLAR

O‘zbekiston Respublikasi 1991-yil 31-avgustda mustaqillikka erishgach, davlat boshqaruvi tizimini tubdan yangilash va uni milliy manfaatlar asosida shakllantirish zarurati yuzaga keldi. Mustaqillikning dastlabki kunlaridan boshlab eng muhim vazifa sifatida yangi huquqiy va tashkiliy asoslarni yaratish belgilandi. Avvalo, sobiq ittifoq davrida amal qilgan markazlashgan boshqaruv tizimi tugatilib, mustaqil davlat boshqaruvi institutlarini shakllantirish jarayoni boshlandi. Davlat hokimiyati organlari qayta tashkil etildi, ularning vakolatlari va vazifalari yangi siyosiy sharoitga moslashtirildi. Bu davrda huquqiy davlat qurishning asosiy poydevori sifatida bir qator muhim normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Eng muhim voqea 1992-yil 8-dekabrda O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining qabul qilinishi bo‘ldi. Konstitutsiya davlat boshqaruvi tizimining asosiy huquqiy manbasi bo‘lib, unda davlat suvereniteti, inson huquqlari va erkinliklari hamda hokimiyatning bo‘linish prinsipi mustahkamlandi. Ushbu davrda Prezident instituti davlat boshqaruvining markaziy bo‘g‘ini sifatida

¹ O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 1992. – 40 b.

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

shakllandi, Vazirlar Mahkamasi esa ijro etuvchi hokimiyat organi sifatida faoliyatini takomillashtirdi. Qonun chiqaruvchi organ — Oliy Majlisning huquqiy asoslari mustahkamlanib, uning davlat boshqaruvidagi roli aniq belgilab berildi. Shu tariqa, 1991–1994-yillar O‘zbekistonda mustaqil davlat boshqaruvi tizimini yaratishning huquqiy poydevori shakllangan eng muhim bosqichlardan biri bo‘lib xizmat qildi². Bu jarayon keyingi yillarda amalga oshirilgan barcha islohotlar uchun mustahkam asos yaratdi.

KONSTITUTSIYA VA HOKIMIYATLAR BO‘LINISHI

O‘zbekiston Respublikasi davlat boshqaruvi tizimining huquqiy asoslarini shakllantirishda 1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan Konstitutsiya hal qiluvchi ahamiyatga ega bo‘ldi. Ushbu Konstitutsiya mustaqil O‘zbekistonning siyosiy, iqtisodiy va huquqiy tuzilishini belgilab berdi hamda demokratik davlat qurishning asosiy yo‘nalishlarini mustahkamladi. Konstitutsiyada davlat boshqaruvi tizimining eng muhim tamoyillaridan biri — hokimiyatning bo‘linish prinsipi aniq belgilab qo‘yildi. Unga ko‘ra davlat hokimiyati uch tarmoqqa ajratildi: Qonun chiqaruvchi hokimiyat – Oliy Majlis zimmasiga yuklatildi. U qonunlar qabul qilish va davlat siyosatining huquqiy asoslarini belgilash vazifasini bajara boshladi. Ijro etuvchi hokimiyat – Vazirlar Mahkamasi va unga bo‘ysunuvchi vazirliklar hamda davlat qo‘mitalari orqali amalga oshirildi. Bu organlar davlat siyosatini amaliy hayotga tatbiq etish bilan shug‘ullandi. Sud hokimiyati – mustaqil tizim sifatida fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, adolatni ta‘minlash vazifasini oldi. Hokimiyatlar bo‘linishi prinsipi davlat boshqaruvida muvozanat va o‘zaro nazorat tizimini shakllantirdi. Bu esa avvalgi markazlashgan boshqaruv tizimidan farqli ravishda demokratik tamoyillarga asoslangan

² Karimov I.A. O‘zbekistonning o‘z istiqloq va taraqqiyot yo‘li. – Toshkent: O‘zbekiston, 1992. – 78 b.

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

yangi siyosiy modelning yuzaga kelishiga olib keldi. Konstitutsiya fuqarolarning huquq va erkinliklarini kafolatlash, davlat organlarining vakolatlarini aniq belgilash hamda qonun ustuvorligini ta’minlashda muhim huquqiy asos bo‘lib xizmat qildi³. Bu esa O‘zbekistonda huquqiy davlat qurish jarayonining mustahkam poydevorini yaratdi.

DAVLAT INSTITUTLARINING SHAKLLANISHI

Mustaqillikning dastlabki yillarida O‘zbekistonda yangi davlat boshqaruvi tizimini yaratish jarayonida davlat institutlarini shakllantirish asosiy yo‘nalishlardan biri bo‘ldi. Sobiq ittifoqdan meros bo‘lib qolgan boshqaruv tuzilmalari o‘rniga milliy manfaatlariga mos, zamonaviy va samarali davlat organlari tizimini barpo etish zarur edi. Avvalo, davlat hokimiyatining markaziy organlari qayta tashkil etildi. Prezident instituti davlat boshqaruvida yetakchi o‘rin egallab, ijro etuvchi hokimiyatni muvofiqlashtiruvchi asosiy siyosiy institut sifatida shakllandi. Prezident davlat suvereniteti va ichki-tashqi siyosat barqarorligini ta’minlovchi muhim subyektga aylandi. Qonun chiqaruvchi hokimiyat organi sifatida Oliy Majlis faoliyati yo‘lga qo‘yildi. U davlat siyosatining huquqiy asoslarini yaratish, qonunlar qabul qilish va jamiyat hayotini tartibga solish vazifalarini bajara boshladi. Bu parlament tizimining shakllanishida muhim bosqich bo‘ldi. Ijro etuvchi hokimiyat tizimi ham tubdan qayta tashkil etildi. Vazirlar Mahkamasi va uning tarkibidagi vazirliklar, davlat qo‘mitalari hamda idoralar davlat siyosatini amalga oshiruvchi asosiy tuzilmalar sifatida faoliyat yurita boshladi. Ularning vazifalari bozor iqtisodiyotiga o‘tish jarayoniga mos ravishda kengaytirildi. Bundan tashqari, sud-huquq tizimi ham mustaqil hokimiyat tarmog‘i sifatida shakllandi. Sudlar fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, qonun ustuvorligini ta’minlash hamda adolatni qaror toptirish vazifasini bajarishga yo‘naltirildi. Shu tariqa, 1991–2000

³ Karimov I.A. O‘zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. – Toshkent: O‘zbekiston, 1996. – 256 b.

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

yillar davomida O‘zbekistonda davlat institutlari tizimli ravishda shakllanib, ular o‘zaro muvozanat va hamkorlik asosida faoliyat yuritadigan yaxlit boshqaruv tizimini tashkil etdi. Bu jarayon mustaqil davlat boshqaruvi modelining mustahkam poydevorini yaratdi.

MAHALLIY BOSHQARUV TIZIMI

Mustaqillikning dastlabki yillarida O‘zbekistonda davlat boshqaruvi tizimini isloh qilish jarayonida mahalliy boshqaruv organlarini qayta tashkil etish va ularning vakolatlarini aniqlashtirish muhim yo‘nalishlardan biri bo‘ldi. Chunki hududlarni samarali boshqarish davlat siyosatining muvaffaqiyatli amalga oshirilishida hal qiluvchi ahamiyatga ega edi. 1990-yillar boshida mahalliy davlat hokimiyati tizimi tubdan o‘zgartirildi va yangi institut — hokimlik tizimi joriy etildi. Viloyat, tuman va shahar darajasida hokimlar ijro etuvchi hokimiyat vakili sifatida belgilandi⁴. Hokimlar Prezident tomonidan tayinlanishi orqali markaziy va mahalliy boshqaruv o‘rtasida vertikal boshqaruv tizimi shakllandi. Mahalliy Kengashlar (xalq deputatlari kengashlari) esa hududiy vakillik organi sifatida saqlanib qoldi. Ular aholi manfaatlarini ifodalash, mahalliy muammolarni muhokama qilish va tegishli qarorlar qabul qilishda ishtirok etdi. Shu orqali mahalliy boshqaruvda vakillik va ijro etuvchi hokimiyat o‘rtasida muvozanat yaratildi. Mahalliy boshqaruv tizimining shakllanishi hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, infratuzilmani yaxshilash va aholi ehtiyojlarini tezkor hal etishga xizmat qildi. Shu bilan birga, mahalliy hokimiyat organlarining mas’uliyati va javobgarligi oshirildi. 1991–2000 yillar davomida O‘zbekistonda mahalliy boshqaruv tizimi markazlashgan modeldan bosqichma-bosqich zamonaviy, samarali va ierarxik

⁴ O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami (1991–2000). – Toshkent: Adolat, 2000. – 320 b.

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

boshqaruv tizimiga o‘tdi. Bu esa davlat boshqaruvi tizimining yaxlit va barqaror ishlashini ta’minlashda muhim rol o‘ynadi.

IQTISODIY VA SIYOSIY YO‘NALISHLAR

1991–2000 yillar O‘zbekiston tarixida davlat boshqaruvi tizimi nafaqat huquqiy va institutsional jihatdan, balki iqtisodiy hamda siyosiy yo‘nalishlarda ham tub o‘zgarishlar davri bo‘ldi. Mustaqillikdan so‘ng mamlakat oldida bozor iqtisodiyotiga bosqichma-bosqich o‘tish va siyosiy barqarorlikni ta’minlash kabi muhim vazifalar turardi. Iqtisodiy yo‘nalishlar: Iqtisodiy sohada davlat boshqaruvi tizimi rejalashtirilgan markazlashgan iqtisodiyotdan bozor munosabatlariga o‘tish jarayonini boshdan kechirdi. Ushbu jarayon bir necha asosiy yo‘nalishlarda amalga oshirildi: Xususiylashtirish jarayoni yo‘lga qo‘yilib, davlat mulkini xususiy sektorga o‘tkazish boshlandi. Ko‘p ukldli iqtisodiyot shakllantirildi, ya’ni davlat, xususiy va aralash mulk shakllari rivojlantirildi. Fermer xo‘jaliklari tizimi joriy etilib, qishloq xo‘jaligida yangi boshqaruv modeli yaratildi. Bank-moliya tizimi isloh qilinib, milliy valyuta — so‘m muomalaga kiritildi (1994-yil). Bu islohotlar iqtisodiy boshqaruvni yangicha asosda tashkil etishga va davlatning iqtisodiyotdagi bevosita aralashuvini bosqichma-bosqich kamaytirishga xizmat qildi. Siyosiy yo‘nalishlar: Siyosiy sohada esa davlat boshqaruvi tizimini mustahkamlash va siyosiy barqarorlikni ta’minlash asosiy maqsad bo‘ldi. Mustaqil davlat sifatida O‘zbekistonning xalqaro maydondagi mavqei mustahkamlandi. Siyosiy institutlar — Prezident, parlament va hukumat tizimi barqarorlashdi. Fuqarolik jamiyati elementlari shakllana boshladi, siyosiy faollik bosqichma-bosqich rivojlandi. Davlat boshqaruvida qonun ustuvorligi tamoyili kuchaytirildi. Siyosiy barqarorlikni saqlash, ichki tinchlik va milliy totuvlikni ta’minlash davlat siyosatining ustuvor

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

yo‘nalishiga aylandi⁵. 1991–2000 yillar O‘zbekistonda iqtisodiy va siyosiy islohotlar davlat boshqaruvi tizimini yangi sharoitga moslashtirishda muhim rol o‘ynadi. Bu jarayonlar mamlakatning barqaror rivojlanishi va zamonaviy boshqaruv modeliga o‘tishi uchun mustahkam poydevor yaratdi.

XULOSA

1991–2000 yillar O‘zbekiston Respublikasi tarixida davlat boshqaruvi tizimini shakllantirishning poydevor davri bo‘lib xizmat qildi. Ushbu bosqichda mustaqillikning huquqiy asoslari yaratildi, 1992-yil Konstitutsiya qabul qilindi hamda hokimiyatning qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud tarmoqlariga bo‘linishi prinsipi mustahkamlandi. Yangi davlat institutlari shakllantirildi, Prezident, Oliy Majlis va Vazirlar Mahkamasi faoliyati tizimli yo‘lga qo‘yildi. Mahalliy boshqaruv tizimida hokimlik instituti joriy etilib, hududlarni boshqarish samaradorligi oshirildi. Iqtisodiy sohada bozor munosabatlariga o‘tish jarayoni boshlanib, xususiylashtirish va iqtisodiy islohotlar amalga oshirildi. Siyosiy jihatdan esa davlat barqarorligini ta‘minlash va milliy suverenitetni mustahkamlash asosiy yo‘nalish bo‘ldi. Mazkur davrda amalga oshirilgan islohotlar O‘zbekistonda zamonaviy davlat boshqaruvi tizimini shakllantirish uchun mustahkam asos yaratdi va keyingi yillardagi rivojlanish jarayonlariga zamin hozirladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 1992. – 40 b.
2. Karimov I.A. O‘zbekistonning o‘z istiqlol va taraqqiyot yo‘li. – Toshkent: O‘zbekiston, 1992. – 78 b.
3. Karimov I.A. O‘zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. – Toshkent: O‘zbekiston, 1996. – 256 b.

⁵ O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi materiallari. – Toshkent, 1999. – 145 b.

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO‘NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-2, 2026**

4. O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami (1991–2000). – Toshkent: Adolat, 2000. – 320 b.

5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi materiallari. – Toshkent, 1999. – 145 b.

6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021. – 320 b.

7. www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi milliy qonunchilik bazasi. – (Murojaat qilingan sana: 2026-yil).

8. O‘zbekiston tarixi (o‘quv qo‘llanma). – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018. – 310 b.